

FESTES PATRONALS
MONTESA 1993

Edita:
COMISSIÓ DE FESTES

Portada:
MARE DE DÉU DEL CASTELL DE MONTESA

Fotos:
CARDÓS, RAÚL I ALTRES.

Imprimeix:
MARAL, Ind. Gràf.
C/. Sants de la Pedra, 14
Telèfon 224 01 45
46650 CANALS (La Costera)

La Casa dels Frares

La Casa dels Frares en la dècada dels anys 30.

Anem a intentar, en la mesura de les nostres possibilitats, oferir algunes dades històriques sobre una de les cases més singulars de Montesa, la "casa dels frares", topònim amb el que popularment s'ha anomenat aquest immoble, essent fidel a la seua història, ja que pertanyia als frares de l'Orde de Montesa.

DOCUMENTACIÓ

Bàsicament, encara que hem consultat altres fonts, com per exemple el Registre Civil de Montesa per a esbrinar qui han sigut els propietaris de la casa des del segle passat fins avui, en que l'immoble passa de l'Orde de Montesa a mans particulars, l'arxiu que més informació té al respecte és l'Arxiu Històric Nacional, en concret la Secció d'Ordres Militars¹.

Les notícies més antigues sobre la "heredad de la Arboleda" així consta en la documentació, daten de l'any 1588. En la data, el Capítol General de l'Orde celebrat a Carpesa estipulava que els beneficis de l'heretat s'haurien de destinar per a l'aprovisionament del Convent de Montesa "i regalo de los Conventuales".

Més endavant, l'any 1603, el rei, aleshores Felip III, establia sobre l'heretat que "debe ser para regalo i limosnas del Sacro Convento". Citarem ací que l'almoïna era una de les obligacions del Convent de Montesa. Com a curiositat assenyalarem la queixa que manifesta el rei Felip II en les Constitucions que dóna per al govern del Sacre Convent de Montesa en 1596. En elles el monarca ordena que l'almoïna es dóna a les persones vertaderament necessitades, tasca que s'encomana a

l'almoïner del convent "...porque havemos visto que acude alguna gente de la villa de Montesa, como son niños que podrian servir a sus amos, y asentar en casa de oficiales para cada uno tomar su oficio...".

Tot i que el propòsit del present text és el de donar algunes dades històriques sobre la "casa dels frares" hem de dir que les dades que hem treballat fan referència a l'heretat de l'"Arbolea", on es troba la casa. Els primers indicis sobre l'immoble daten del segle XVIII, pel que sembla que abans no existia. Així ho confirma la relació impresa en 1748 sobre els terratrèmols² en la qual s'assegura que la casa és recent en aquesta època.

El 23 de març de 1748 l'arrogància mantinguda pel castell de Montesa durant segles era abatuda per un terratrèmol. En conseqüència, i degut als seus efectes, la Comunitat de l'Ordre que sobrevisqué es trasllada a aquesta casa, on en processó solemne també es trasllada el Santíssim, que s'havia recuperat intacte de les runes del castell i que fou dipositat en una de les habitacions de la casa preparada a l'efecte³.

En ella van permanéixer fins que seguit un decret de Ferran VI datat el 16 de maig de 1748 els conventuals de Montesa es traslladaren al palau i Església del Temple, a València, que també eren de l'Orde.

Altres dades sobre l'heretat de l'"Arbolea" corresponen a l'any 1777. El 5 de desembre d'aquest any la Comunitat facultà al Dr. fra Josep Martí per a que vinga a Montesa a arrendar l'heretat.

Arribat el segle XIX és quan tant la casa com l'heretat passa a mans particulars. És aleshores quan es realitzen una sèrie de disposicions legals -les desamortitzacions-, procés llarg i complex que intentava el repartiment de les terres de l'Església i ordes religioses. En conseqüència els bens de l'Orde de Montesa sofririen també els efectes de la desamortització, i finalment el 1836 el govern disol el convent de l'Orde.

LA CASA EN MANS PARTICULARS

Sobre els actuals propietaris de la casa, degut a la falta d'escriptures i d'altres documents, ens hem tingut que basar en dades orals aportades per Maria Gómez Alventosa, propietària de l'immoble, encara que hiu és d'un nebot.

Segons aquesta senyora, la casa la va comprar un avantpassat seu que tenia algun càrrec en l'Ajuntament, dada que li havier trasmés els seus pares.

Montesa 17 Febr. 1853.
El Residente.
Dionisio Tormo Garcia

Signatura de Dionisio Tormo García, propietari de la casa.

Hem realitzat un xicotet arbre genealògic de la família de la propietària, a partir del qual hem esbrinat que Dionisio Tormo García, besavi de la propietària, era batle de Montesa en 1853. En un cens de població de Montesa corresponent a l'any 1861⁴ consta que sabia llegir i escriure, cosa que sols podien assolir persones d'un cert benestar econòmic i social, data importantíssima en contrast amb l'elevat analfabetisme de l'època. D'altra banda, també trobem la seua signatura en aquest cens junt amb altres persones i el segell de l'Ajuntament, cosa que ens indica que era una persona significativa.

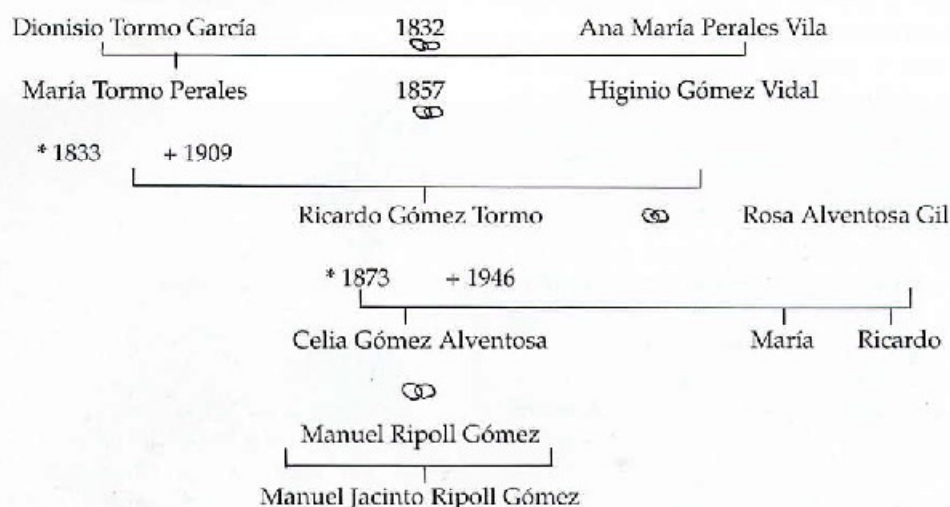
Segons una escriptura datada en 1926 pertanyent a Ramon Jorge de Dalmau i Falces, Cavaller de Montesa i propietari aleshores del castell⁵ ens assenyala que aquest "lindaba por todos los lados con tierras de Dionisio Tormo", entre les quals evidentment es troba la partida de l'"Arbolea".

En herència la casa passà a Maria Tormo Perales, i així successivament a Ricardo Gómez Tormo, el qual la legà als seus fills Celia, Maria i Ricardo Gómez Alventosa; posteriorment les dues germanes compraren al germà la seua part de la casa.

Finalment la casa passà a Manuel Jacinto Ripoll Gómez, actual propietari, el qual la va salvar de la ruïna realitzant en ella una encertada restauració en 1980, que ha permés conservar aquesta casa, patrimoni de Montesa, fins a l'actualitat.

El meu agraïment a Maria Gómez Alventosa per la seua amabilitat al facilitar-nos les dades que ella coneixia i les fotografies que il·lustren aquest treball.

GENEALOGIA DELS ACTUALS PROPIETARIS DE LA CASA

Al centre (amb barba), Ricardo Gómez Tormo, propietari de la casa, junt a la seua esposa que sosté a la seua filla Maria (en bolquers). (Al voltant de l'any 1912).

NOTES

- ¹ Montesa, manuscrit 590-C i 855-C.
- ² Esteban Félix Carrasco: *Relación puntual, circunstanciada de las ruinas, y extragos causados por los Terremotos... los días 23 de marzo, y 2 de Abril de 1748...*
- ³ A.H.N., OOMN., mss. 591-C.
- ⁴ A.D.V. Secció Cens i estadística. Caixa 19.
- ⁵ El castell, després del terratrèmol de 1748, restà abandonat i passà a mans de l'Estat. En 1887, Leopoldo de Pedro i Nash, Marquès de Benamejís de Sistallo i Cavaller de Montesa el va adquirir, passant després al seu fill Joaquín de Pedro Urbano. En 1926 l'adquirí per compra de l'anterior Ramón Jorge de Dalmau i Falces, més endavant Marquès d'Olivart i també Cavaller de Montesa. Finalment, en 1970 passaria a mans de l'Ajuntament de Montesa, després del plet mantingut amb el propietari del castell, que va resoldre a favor de l'Ajuntament.

Josep Cerdà i Ballester